

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

Pe unū anū 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe anū 36 fr., pe șese luni 18 fr., pe trei luni 9 franci.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

Oseriă garmondū 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

Nr. 42.

Vineri 22 Februaru (6 Martie)

1885.

Brașovū, 21 Febr. (5 Martie) 1885.

A trecutū o lună dela faimōsa interpelațiune a deputatului Blasiu Orban în dieta maghiară și ministrulū de justițiā încā totū n'a răspunsū, ce gândū are față de juriulū din Sibiu.

Pōte cā deputatulū naționalū românū d-lū V. Babeșū a sēmțitū, cā se pregătesce pe după culise vre-o lovitură în contra libertății nōstre de pressă, séu cā a voitū numai și numai se pună cestiunea pe adevēratulū ei tērēmū, destulū cā a făcutū unū serviciū însemnatū presei nōstre naționale prin interpelarea dela 2 Martiu, ce a adresat'o ministrului-președinte și de interne și ministrului de justițiā.

Scimū cā deputatulū Orban a fostū citatū cu numele țiarele române și săsesci din Ardélū, timbrându-le pe tōte de „vipere cu dinți înveninați“ și cerēndū ca tōte se fie suprimate.

In față acușățiunilorū grave ale deputatului kossuthistū, d-lū Babeșū a făcutū fōrte bine a cere lāmurierea lucrului și constatarea reală a faptelorū din partea guvernului, a acelorū fapte criminale, cari pretinde d. Balasz cā le-ar fi comisū pressa nōstrā.

Efectulū interpelārei d-lui Babeșā trebuie cā a fostū destulū de mare, dacā foile guvernamentale din Clușiu nu-și potū stāpāni mânia și arțagulū, ce li l'au causatū deputatulū românū, cu tōte cā s'a folositū de limbajulū celū mai cūviinciosū și mai moderatū.

„Kol. Közlöny“ vrea cu tot-adinsulū sē a tribue d-lui Babeșū nisce scopuri ascunse, ce nu le-a pututū avea nicidecum, și cari din cuprinsulū interpelațiunei sale nici unū omū dreptū nu va cutezā a-le deduce. Dar trecū cu vederea mercenarii clușienī ai d-lui Tisza, cā însuși deputatulū Orban s'a alăturatū la interpelațiunea d-lui Babeșū, se'nțelege cu rezervele sale.

Acum stāndū față cu douē interpelări ministrii n'au încātrāu, vorū trebui sē răspundā analizāndū tōtā afacerea și aducāndū tōte argumentele, ce se cerū spre a dovedi starea reală a lucrului. Hic Rhodus, hic saltate!

Repeșimū, d-lū Babeșū a pusū cestiunea pe adevēratulū ei tērēmū, cerēndū a se lāmuri, dacā și în ce consistā conspirațiunea în contra statului și unde și cari suntū conjurațiunile, pe a cărorū suposițiune și-a basatū voinicosulū Blasius interpelarea sa.

Mulțāmimū d-lui Babeșū pentru serviciulū ce l'a adusū prin interpelarea sa presei române în specialū și în atragemū totodată atențiunea la articolulū numitei foi guvernamentale dela 5 Martie st. n. în care, fără a se aduce măcarū o singură dovadă se afirmā, cā d-sa „alta a Țisū și la alta s'a gânditū“ și în care, după o vorbăriā de douē colōne plină de rēutate, se țice la încheiere:

„Ei bine dēr sē producemū cu dușmanii ascunși în modū dușmānosū. Sē-i scōtemū afarā din oficiile judecătorești și administrative pe aceia, cari nu suntū aderenți pe față și sinceri ai statului și ai constituțiunei. Sē punemū la o parte teoriile liberale și sē-i lovimū cu asprimea legei pe aceia, cari meritū.

Celū ce are putere: sē musce. Vomū vedē: cine va avē putere?

Fie dēr! vomū vedē pānā unde pōte merge cutezarea și nerușinarea șovinismului!

Parastasele întru pomenirea martirilor nōstri din 1784—85.

Viena. 1 Martiu 1885.

Domnule Redactorū!

Sē nu cumva credeți cā noi, tinerimea din Viena, amū rămasū îndereptū cu serbarea aniversārei de-o sutā de ani de cānd Horia și Cloșca, marii nōstrii martiri dela 1784—5 au fostū trași pe rōtā și astfelū și-au datū nobilulū lorū sufletū chinuiți amarū.

Acestū mare evenimentū, care lāmuritū, fără patimā și urā, dovedesce, nu selbătăcia — ci mārimea și nobleța sēmțului de libertate alū Romānului, — acestū evenimentū l'amū serbatū și noi în modulū convenitū și cu entusiasmū adevēratū românescū.

„Romānulū ține minte.“ Elū nu uitā istoria trecutului sēu celui tristū, dar durere, cā deși ne aflāmū în așa polecritulū seculū alū luminei, alū frățietății, egalității și libertății, poporulū românū încā totū este sclavū spusū caprițielorū și batjocurilorū unui altū poporū de trei ori mai micū, și trebuie sē și verse încā și astăzi amarulū inimei, cu Eliade cāntānd:

„Pelinū beau, pelinū mănāncū,
Cu pelinū sēra mē culcū,
Diminēta cānd mē scolū,
Cu pelinū pe ochi mē spālū.
De amarū și de pelinū
Altū meu sufletū este plinū.“

Dar plină fiindū-i inima de atāta amārăciune elū sperā totuși cu tārīā și cu credință cā nu e departe de timpulū cānd drepturile sale nealienabile și le va recāștigā.

Țiua de 28 Februaru, va fi vecinicū neștersā din inimile nōstre și la anu, la țece, la o sutā, de aici înainte o vomū serbā-o cu pietatea convenitā. Acēsta ți ne strīnge rēndurile mai tare și noi tinerii dorimū, — ca totū adevēratulū Romānū — ca țiua de 28 Febr. sē-i afle pe Romāni, ađi încā sclavi, câtū mai curēndū egalī în dreptăți și liberi.

Țiua atātū de memorabilā amū serbat'o printr'unū parastasū pentru vecinica odihnā a sufletelorū lui Horia, Cloșca și Crișianū și a tutrorū acelorū bravi Romāni, cari au muritū în luptā pentru māntuirea națiunei.

Sēra ne-amū adunatū la o cinā comunā și ca sē ne transpunemu, pentr'unū momentū, în acele timpuri de grea cercare, amū cetitū admirabila descriere a revoluțiunei din 1784—5 de ilustrulū nostru istoricū Odobescu.

Ne-amū despărțitū cu promisiunea, cā fiecare acum și cānd va fi în viața publicā sē lucre în cercuri câtū se pōte mai largi pentru conscrvarea neștirbitā a românismului și sē combatā cu cea mai mare energiā orice nāsuițe străine, ar voi sē se înfigā în sinulū nației nōstre séu orice încercări de a ne desnaționalisā. Și astfelū stāmū totdeuna gata la luptā pentru totū ce e frumosū, adevēratū, dreptū, bunū și românescū.

Ușorā sē le fiā țērīna celorū trei martiri ai românismului Horia, Cloșca și Crișianū și eternā sē le fiā memoria la nepoți și strănepoți!

I. Mercurū.

Interpelațiunea deputatului naționalū V. Babeșū,

o lāsāmū se urmeze ađi în tōtā estinderea sa, după însemnările stenografice ale dietei, precum amū promisū în numērulū de ieri. Ea sunā așa:

Onoratā camerā! Nu sciu încātū vē mai aduceți aminte de aceea interpelațiune, pe care a desvoltat'o în 4 a lunei trecute (Febr.) onor. meu deputatū colegū Orban Balasz și a căreia cuprinsū cu atātū mai vērtosū nu l'amū pututū uitā, cu câtū am esperiatū, cā în timpulū lungi debateri din țilele trecute aceea interpelațiā a aflatū rēsunsetū în acāsta camerā, ér tctodată a

jucatū unū rolū și afarā de camerā, în jurnalisticā și precum ne-amū convinsū în țilele trecute chiar și la unū procesū dinaintea curții cu jurați în Aradū.

Mārturisescū onor. camerā, cā nu bucurosū aducū acēsta afacere înaintea camerei, cāci sciu din esperință, cā spiritele suntū prea agitate și cā în acēsta camerā preocupările domnescū în așa mare mēsura, încātū este fōrte greu a vorbi aici despre asemenea lucruri. Dar esistā datorii, dinaintea cărora nu este ertatū a te dā la o parte. Eu cānd m'am hotărītū ca sē fiu membru alū acestei camere, am făcutū acēsta cu aceea condițiune și intențiune, ca celū puținū după ale mele puteri [sē contribu-escū de a lāmuri neînțelegerile încātū va fi posibilū, respective sē provocū lāmurierea lorū.

Onor. deputatū Orban Balasz vorbindū în interpelarea sa de agitațiunile naționalităților și de verdictele juriului dela Sibiu a țisū, cā „guvernulū lasā frēu liberū în țērā nu numai uneltirilorū și conjurațiunilorū făcute în ascunsū, ci chiar și resculārei pe față.“

Onoratā camerā! cānd am audītū acēsta, am țisū îndată cā e o absurditate, cāci precum cu toții scimū, acēstū statū se aflā de 10 ani încōce sub ocārmuirea prea stimatului ministru-președinte Tisza Kalman și scim fōrte bine, cā dēnsulū a declaratū de repeșite ori aici, cā nu va suferi asemenea uneltiri în contra patriei, și cā mișcările ilegale, respective nāsuițele dușmane statului, ale naționalităților le va nimici. Și alaltāeri am fostū marturū la aceea, cā a declaratū, cā pe asemenea diavoli împelițați, de cari din darulū Domnului se aflā puținī, îi va strivi de pārete (Aprobāri) așa, ca sē nu se pōtā mișcă de acolo. Dacā omulū o scie acēsta, și după ce scie, eu celū puținū din parte'mi potū spune, cā n'am audītū nimicū de asemenea dracii striviți de pārete, nici n'am cetitū de naționalități și sdrobite din cauza tendințelor lorū dușmane statului; trebuie sē se pōte în ori și ce casū lucru de mirare, cā cum se pōte sē existe uneltiri în țērā ca acele, pe cari a binevoitū a le aduce înainte onor. meu deputatū-colegū Orban Balasz?

Mai departe țice în desvoltarea interpelațiunei sale d. Orban: „În părțile sudice ale Transilvaniei sunt o mulțime de foi obscure (zuglapok) în cari în douē limbi se nutresce ura neînfrēnatā în contra statului maghiarū și în cari se defaimā fără sēmēnū și în modulū celū mai nedreptū și se micșorēzā națiunea.“ După aceea elū cetesce în traducere fidelā unele pasaje din foia cotidianā „Tribuna“ din Sibiu, care sē se fi pronunțatū astfelū în articolulū incriminatū: „Acum Maghiarii au pusū alternativa: ori pierē totū ceea ce nu e Maghiarū de pe pământulū acesta, ori se desființēzā statulū ungarū.“ În urma acēsta — se țice mai departe — viața unuia séu altuia trebuie sē se nimicēscā, séu a nōstrā (adecā a Romānilorū) séu a Ungariei, cāci noi (adecā Romāni) suntemū cu Sașii séu prea slabī de a ne susține în lupta cu Maghiarii, séu suntemū împinși în modū fatalū la o dușmaniā orbā în contra statului ungarū. Continuāndū țice numita foia cu următorele cuvinte: „trebuie sē pāndimū ori ce ocașiune ca sē sgudimū din temelīa statulū — adecā statulū maghiarū; sē-i căutāmū pretutindenī dușmanī, ca ei sē se unescā cu noi și pretutindenea, unde putemū ajunge, sē nāsuiimū a-i procurā dușmanī.“ Mai departe întăritā pe Sași ca împreună cu ei sē urascā pe Maghiari și sē aducā în contra Maghiarilorū marea Germaniā ș. c. l. și tōte aceste numai pentru aceea, fiindcā procurorulū regescū la condamnarea a doi ucigași și-a susținutū acușățiunea în limba maghiarū. Procurorulū regescū făcēndū-și datoria a înaintatū actulū séu de acușățiune și pertractarea curții cu jurați ținutā în Sibiu la 3 Februaru a servitū numai la aceea, ca în discursurile de apērare statulū ungarū sē fie atăcatū pe față spre marea bucuriā a publicului.“

Acestea suntū pasagele. Mārturisescū onoratā camerā, cā cunoscū persoanele, dēr însuși articolulū și pertractarea n'amū cunoscut'o. Acēsta nici nu mi-a fostū cu puținā, pentru cā foia romānā „Tribuna“ nu o cetescū, așa credū cā nimenī nu pōte ceti tōte foile cāte suntū. Despre pertractarea procesului cu atātū mai puținū amū pututū avē cunostință, pentru cā ea s'a întēplatū numai în 3 Febr., adecā numai cu o ți mai înainte de interpelațiā. Eu dēr amū ținutū de a mea datoriā de a mi procurā înainte de tōte acēlū articolū în originalū și însemnările stenografice asupra pertractărei curții cu jurați. Aceste le-am studiatū, onoratā camerā, și-o potū spune, fără de a mē identificā cu acēlū articolū séu cu apērarea, cā n'amū aflatū întrēnsulū cuvinte cum au

fostu cite și în înțelesul ce li s'a dat. Pote că sunt preocupat și că judecă altfel asupra lucrului de cum ar judeca de pildă onor. cameră, dacă anume l'ar cunoște, d'ar tocmai pentru aceea cred că guvernul are stricta datorie ca să aducă în curat acestu lucru și să ne lumineze pe deplin.

Onorată cameră! Acea e sigur, că sunt nemulțumiți în țără și că între aceștia sunt și extremi pe o parte nu mai puțin, ca pe cealaltă, și că nu ne-am prea datat a fi alegători în cuvinte, cu cari ne atacăm unii pe alții, d'ar ca să fi ajuns așa departe, să ne conjurăm în ascuns în contra patriei și să publicăm asemenea provocațiuni directe pe față, așa dîcîndu la auzul guvernului și alu țerei, asta totuși este o absurditate.

Pentru aceea am ținut de a mea datorie de a face acăsta interpelațiune în prima liniă cîtră d. ministru de justiția și în a doua liniă cîtră d. ministru-președinte ca ministru de interne, spre a descoperi și lămurii lucrului. Nu vreau să atac nici să provocu pe nimeni; dar nici nu vreau să urgez această lamurare, nici nu voi adresa multe întrebări, pentru că forțe bine știu că on. guvernul își cunoște și-și va implini datoria.

On. cameră! Precum binevoiti a vedea, eu nu voesc a paraliza unilateralu gravele acuzări ale deputatului colegu Orban Balasz, nici nu neg sinceritatea sa cu privire la cele produse în interpelațiune, ci am dorit numai ca să-mi câștig lămurire mai estinsă și mai amănunțită, pe care o țin neapărat de lipsă. Adresez așa dar următoarea

Interpelațiune:

Cătră d. ministru de justiția și cătră d. ministru președinte, ca ministru de interne:

Cu privire la cuprinsul interpelațiunii dezvoltată în cameră la 4 Februarie de deputatul Blasius Orban, prin care numitul deputat afirmă despre agitațiunile naționalităților și despre unu verdictu alu Sibienilor, că guvernul lasă cursu liberu în țără nu numai uneltirilor continuate în secret și conjurațiilor, ci și ațărilor publice, mai departe că în părțile sudice ale Ardélului unele foi impraștiată ură nenfrantată în contra națiunii maghiare, dar că anume foia zilnică »Tribuna« într'unu articolu incriminat adresază Românilor unu astfel de apelu ațărator: »Noi trebuie să pândim ocaziunea, ca să sguđuim din temelii statul ungaru, și să-i căutăm pretutindena dușman, să ne unim cu ei, și pretutindena unde ajungem, să căutăm a-i câștiga dușman; și mai departe a dîsu deputatul meu colegu, că numita foia română tot în acelu articolu, ațară pe Sași, ca să urască împreună pe Unguri și să le aducă pe gatu pe Germania; în fine că în pertractarea juriului din Sibiu din 3 Februarie a fost atacat pe față statul ungaru spre bucuria publicului ascultător; pe basa acăsta și după ce în mânia celor cite juriu din Sibiu a aduș verdictu achitatoru, a provocat pe on. ministru de justiția, ca să caseze acelu juriu s'eu pe calea ordonanțelor s'eu prin prezentarea unui proiectu de lege;

După ce subsemnatul a cetit de atunci articolul din cestiune alu »Tribunei,« precum și însemnările stenografice luate asupra pertractării procesului înaintea juriului, și n'am aflat într'ensele nici pretinsa lătare de ură în contra națiunii maghiare, nici vr'o provocare la dușmăniă în contra statului maghiaru, d'ar n'am aflat nici măcaru o intențiune rea cu privire la Maghiari, ér de altmintrelea în asemenea însemnate cestiuni este datoria guvernului, respective a organelor lui de a da pe față adevéru, din aceste motive alăturându-mé la interpelația onoratului condeputat Orban Balasz, provocu și rog:

1. Pe d. ministru de justiția, ca atunci când va bine-voi a răspunde la interpelația d-lui deputat Orban Balasz, să espună înaintea onoratei camere sinceru și pe largu totă starea lucrului; să presinte în traducere fidelă articolul incriminat (din procesul »Tribunei«) în totu cuprinsul lui, ér nu numai unele părți scóse din el și greșitu traduse; să citeze asemenea exactu și pe largu momentele principale ale apărării în procesul de presă din cestiune, așa ca on. cameră să fi deplinu orientată și să ști pótă formă o judecată temeinică asupra stărilor ce se pretind că există și că ceru leuire.

2. Pe d. ministru-președinte, ca ministru de interne, asemenea îl rog, să binevoiescă a spune onoratei camere, dacă sub guvernul lui de 10 ani — în care timpu d-sa a dispus de totă puterea țării și, precum bine știu, a urmăritu cu încordată atențiune mai aleș mișcările naționalităților —, să bine-voiască a spune, dacă a descoperit vr'o conjurațiune secretă a naționalităților în contra statului ungaru, și unde, când și ce felu de conjurațiune și dacă a descoperit: în ce mod și cu ce succesu s'a străduitu a le nimici? dacă însă nu s'au putut constata asemenea conjurațiuni: ore ce scop și ce causă să aibă aceea, că totuși se nascocesc și se denunță de acestea

necurmatu de cătră foile maghiare și de cătră politici maghiari încă chiar și în camera deputatilor?

Acăsta imi este interpelația. Credu onor. cameră, că este în interesul patriei și alu nostru al tuturor de a cunoște starea reală a lucrului și de a lămurii adevéru, căci la din contră ne înstrăinăm unii de alții mai multu din cauza de rea înțelegere a lucrului. E dreptu, că tocmai momentul de față nu e favorabilu pentru liniștită chibzuire, d'ar speréz, că și până atunci, când onorata majoritate va crede de lipsă, ca să studiam și examinăm cu temei, cari sunt cauzele, ca să există o agitațiune așa de mare între popórele țerei, nu este bine de a înmulți neînțelegerile cu intențiune. De-altmintrelea eu cred, că ori și care ar fi cauza unor asemenea aparițiuni, n'ar trebui să le esplicăm și să le nascocim în modul acesta, răspândindu-le apoi în lume, ca să năsuinte directe în contra patriei, pentru că ele numai strică potu ér nimenui nu voru folosi. Eu cel puțin nu pot aprobă când de aceste lucruri se scriu și se spun înaintea lumii, cari dacă sunt adevérate nu sunt a se pune atatu pe răboșul naționalităților agitátore câtu mai vèrtos pe acela alu politicei maghiare, ce domnesce de 17—18 ani încóce.

Președintele: Interpelația se va comunica d-loru miniștri de justiția și de interne.

Orban Balasz: Onor. Cameră! Știu că reglamentul camerei nu értă, ca să facu observări la discursul d-lui deputat. Nici nu voiu să le facu, ci mă alăturu la interpelația d-lui deputat și mă rog de d-nii miniștri, ca să binevoiescă a răspunde la interpelația mea câtu se póté mai curéndu, spre a mi se da oca siune, ca să mă justificu față cu acăsta interpelațiune.

SCRILE DILEI.

Cu ocaziunea serbării jubileului de 10 ani de când Tisza este ministru, s'a prezentat, pentru alu felicitu, și o deputatiune a capitalei. Sensul cuvintelor ce i s'au adresat ministrului și alu răspunsurilor ce elu le-a dat face aluziune numai la maghiarizare. Astfelu răspunsu Tisza la gratulațiunea deputatiunii capitalei: »Cu acăsta ocaziune fie-mi și mie permis, să-mi exprim recunoștința mea capitalei, cetățenilor și poporațiunii ei, cari au fostu totdeuna gata pentru promovarea scopurilor nobile și le-au și ajuns — ceea ce e unu mare merit — că Buda-Pesta nu e numai capitala Ungariei, ci și în realitate, în limbă și simțeminte o capitală maghiară. Dumneđu să bine-cuvinte pe toți, căți au lucrat în acestu scopu. Din parte-mi dau espresiunea convingerei mele, care mă liniștesce și mă fericéște, că în mâna unui astfelu de municipiu, astorfelu de cetățeni și corporațiuni, Buda-Pesta va fi totu mai multu aceea ce trebuie să fie: unu orașu de înteuil rangu, dar și unu orașu curat maghiaru alu Europei!«

Cetitorii noștri însă se țină sémă de aceea, că în Pesta sunt 120,000 de Germani.

—0—

Guvernul ungurescu a început a persecuta comitatul Bistriței, din rēsbunare pentru că adunarea comitatensă a respinsu apelu reuniunei de maghiarizare din Clușiu. Tribunalul din Bistrița, singurul în totu Ardélulu care mai primea petițiuni în cele trei limbi ale țării, a primitu ordinul, ca dela 1 Iunie numai atunci să mai primescă dela officii și advocați petițiuni, decă voru fi făcute în limbă maghiară. Sci-va comitatul să răspundă și la acăsta dispozițiune șovinistă?

—0—

Inspectorul scolaru ungurescu alu comitatului Brașov, d. Franz Koos, inspectéză în timpul de față scólele confesionale din comunele acestui comitat. Avut-a grija autoritatea noastră scolară să fie însoțitu la visitarea scóleloru de inspectorii noștri scolari respectivi?

—0—

O foia din Bucuresci a adoptat unu nou metodu de desminte, pe care l'am puté numi necuviinciosu. Lucrul stă astfel: Nicolae Cracea a fostu bătutu de niște Rēșinari, în tăiatu la munte, și aceștia dērimându peste elu coliba, căreia i se dase focu, nenoricitul omu a fostu transportat la spitalul din Sibiu, unde a murit după patru septemăni în urma ranelor sale. Dacă organele administrative au confundat pe Cracea cu Ciuceanu, vina este a lor.

—0—

În ședința consistoriului plenaru alu eparchiei aradane dela 14 (26) Februarie a. c. s'a pus la ordine denumirea protopresviterului pentru tractul vacant alu Aradului — pe basa alegerei făcute prin sinodul protopresviteral, intrunit la 9 (21) Ianuarie a. c. Alegerea constatându-se că a decursu în ordine, consistoriul procedéndu la votare prin votu secretu, rezultatul scrutiniului a fostu că părinte Moise Bocșianu a fostu denumit de protopresviteru pentru tractul Aradului.

—0—

»Monitorul oficial« alu României publică decretul prin care d. Mitileu, ministru la Belgrad, este

permutat la Bruxelles, și d. Emilu I. Ghica, agentu diplomaticu la Sofia, este numit ministru la Belgrad în loculu d-lui Mitileu. Agenția Havas face cunoscutu că d. George Ghica este numit ministru alu României la Constantinople și d. dr. Obedenaru la Atena.

—0—

»României« i se scrie din Viena, că d. Fr. Salles, care a tradus, împreună cu d. Salles, Povestele Pelesului, a sfērșitu și trimis la Paris, spre a se tipări, manuscrisul unui nou carti care va conține traducțiunea »Unei rugăciuni« și a »Nuvelor« lui Carmen Sylva. Cartea va avea și o biografă a Augustei scriitóre, lucrată după »Aus Carmen Sylvas Leben, de d-na baronă de Stackelberg.«

—0—

Vaporul »Arpad«, ancorat în portul Tulcea, în noptea de Joi spre Vineri fiind lovit de unu sloiu seu bușténu ce venea pe Dunăre, s'a găurit, și apa intréndu în năuntru lesne s'ar fi cufundat, decă din fericire unu impiepatu ce dormea într'o cameră vecină n'ar fi fostu deșteptat de sgomotul căderii apei. »Delta« rógă compania danubiană de a scóte din serviciu acestu vasu, care este cel dinteu vaporu ce a pus pe Dunăre compania de navigația, și care după atatu îndelungu timpu a ajuns în starea de a se sparge la lovitura unui sloiu. Acăsta pentru a se preveni o nenorocire.

Prigonirea limbei române și preoții noștri.

Din părțile Someșului Ungurescu, 25 Faur 1885.

(Urmare și fine).

Aici nu departe este o comună numită Arieșulu de pădure (Erdöaranyos). Învețatorulu din comuna amintită Ioanu Belbe încă a cerutu în anul trecut premiu dela societatea iubitoru de Români? și nu fără efect, căci l'a și dobendit. — Inse decă cineva doresce a fi împărășit din arginți, trebuie să arete progresu, ca dovadă că merită premiare, așa au hotaritu înțeleptii din Satu-mare, spre a face destul dorințelor celor »iubitori de Români!« Pruncii s'au mai conchemat și în vacanțe să fie mai bine instruiți în sunetele gróse ale limbei maghiare.

S'a hotaritu o și în care apoi copii să fie puși înaintea judecătorilor numiți din sinul societății, ca aceștia cu ochii să vedă, cu urechile să audă, că ce progresu s'a făcutu cu mlădițele fragede și că ore învețatorulu merită cei 30 de arginți.

D'ar ce se vede? În fruntea acestei comisii se află M. O. D. protopopu din Șomecuta mare, adaugu: protopopulu român, pentru evitarea ori cărei confuziuni. Și ore cum a putut acestu părinte a merge în Arieșulu de pădure, fiind comuna amintită în altu tractu, ér nu în alu D-sale? Au dóra, în tractul Dsale nu și-a putut câștiga nici o vrednică pe acestu terem — și pentru acea s'a folosit de ocaziune unde i-s'a oferit, ca să câștige simpatia Ungurilor, după care atatu de multu se trudesce? — Póte ii va succede a-și ajunge scopul, însă ar fi lucru mai onoricu ca pe altă cale să cerce așa ceva, ér nu în detrimentul națiunii de care și D-sa este susținutu. Decă cineva are fii pe cari i-au crescut mai multu unguresce, de dragul acelora nu lucre contra intereselor noastre! Este lucru dejositoru pe așa călă a vénă patronagi.

Acuma să întrebăm pe onor. părinte de are dreptu a se amesteca în afacerile altui protopopu, fără delegare legitimă dela protopopulu actualu alu tractului? Nu este ertat! Ore să nu o șcie acăsta protopopulu din Șomecuta mare?

Etă priviți la acestu părinte și dați-vé părerea, ore cine este aici mai aspru de judecatu, învețatorulu respectivu, care are doué clase gimnasiale și preparandiă, — seu protopopulu care este omu de sciință și de litere, precum s'ar presupune?

Să mergem și mai departe, să vedem cum stăm și să ne lămurim. Mai este în acestu comitat o comună Apa, unde poporațiunea este mixtă, Români în majoritate, Maghiari în minoritate. În acăsta comună, sunt doué scoli, una română confesională, alta reformată confes. Scóla reformată are rectorul seu, ca tóte scólele reformate. Acestu rectoru ungaru de 18 grade a întreprinsu o visită pe la pacinicii poporeni români și i-a sfătuitu cu elocința sa, ca să nu-și póte pruncii la scóla română, căci acolo numai a se ruga lui Dumneđu învață, pe când elu îi învață tóte lucrurile de lipsă pentru viață. Acestu rectoru în interesul ungurismului n'a pregetat a osteni, și ce se vede? ostenea s'a adus fructul dorit, căci din copii români a prinsu în mreșă vre-o 12 — număr frumos ca să-i crească de apostoli!

Și ce a făcutu în contra acestor șarlatani preotului român? Nimicu! Și ore cum va relaționa măritului ordinariatu la timpul seu? Acuma să vedem cum stă treba cu poporațiunea susu amintitei comune în majoritate locuită de români? Lasă să vorbescă datele statistice, nu inse după conscrierea părintescului guvern după care cine șcie rosti câteva cuvinte în limbă

statului este Maghiar, ci după șematismul edat de autoritățile superioare bisericesti din Gherla în an. 1882.

Comuna Apa atunci numără 1298 suflete românesce și 431 confes. helvetică. Ce va fi la aceste lumea? Brósca vré să înghiță boul, nu se pôte crede că i-va succede, dar totuși este datorința conducătorilor a se opune unor machinațiuni ca aceste. Chemarea este sublimă. Ce se face dacă omul nu o înțelege!

Încă ună casă va fi bine a se revela ca cei chemați să-și pótă câștiga informațiuni pe calea diuistică, ca așa să nu întârzie, de a se folosi de mijlocele pentru a satisface obligămētului ce și-au luat asupra lor. Anume vréu a trage atențiunea asupra opidului Capnicu-baia, care este érá ună locă locuită de Români în mare parte, unde li s'au edificat bieților poporenți, parte din sudorea lor o scólă de stat, fiind locul sub influința camerei regesci, érá locuitorii în cea mai mare parte băieși. Cum amintiu, aici s'a înființat o scólă de stat cu 4 clase elementare, carî clase în mare parte sunt cercetate și de Români. Și apoi ce se vede? Românii se crescă de modelă, fără să fie instruiți nici măcar în religiunea strămoșescă, nu dică în limba română, ce după lege ar fi o justă pretensiune, însă după idea de stat o crimă.

Deci ar fi de dorit ca autoritățile superioare bisericesti române să fie cu atențiune și să se îngrijescă ca pruncii români să fie instruiți în cele religioase de cineva. Opidul amintit în anul 1882 numără 1951 de suflete române cu 223 prunci obligați de a frecuenta scóla. Decă din numărul amintit, din cauză că Capnicul este pe o vale fôrte lungă situat, care pôte fi de câteva kilometre, nu potă umblă decât 150—120 de prunci la scólă, aceștia toți rămân neinstruiți în religiune. Pre când parochul rom. cath. are destui de religiunea sa de carî se îngrijesc, ai noștri n'au pe nimeni, deși este protopop român în acel loc.

Alcum ar fi de dorit ca măritul ordinariat diecesan să facă pașii de lipsă pentru înființarea unei scóli confesionale române; poporeni, știu positiva, că dorescă această vâdându-și biserică din și în și scădând incredincioși, érá cea romano-catholică înmulțindu-se. Apoi o comună ca atăta popor ușor ar suporta tóte greutățile, numai să scie că și ei au scólă. Firesce că conducătorii le lipsesc! Apoi ore nu este ună păcată a uită atăția copii între murii scólei de stat fără să fie instruiți în religiunea părinților?

În cele enumerate amă voită a arătă cum stăm, și că multe din relele ce bântue poporul român provin din nepăsarea noastră. Așa cred, cele trei dovești aduse întăresc în destul afirmațiunea mea, și putem vedé că pe lângă resistința trebuie a lucra mereu. Căc numai prin fapte putem face atacurile cele mai adevărate ce potă pune la cugete serioase și pe contrarii seculari ai némului nostru. E drept că ună păcată graseză între inteligenții din aceste ținuturi (onóre esceptiunilor) că se laudă unul pre altul cătă de bun român este cela și cela, și apoi când ar fi de lipsă să se arate în public, atunci care de care se pituléză și se retrag, altă dică și altă fac,

În fine totă aici se află și de aceia, la a căroră audă n'a străbătută cuvintele marelui Bărnuț: „Limba națională este celă mai prețiosă monumentă istorică pentru națiunea română; când a perită acestă monumentă a perită și națiunea, atunci celelalte monumente ale ei sunt monumente sepulcrale.“ Cu indulgița d-vóstră d-le, Redactor, ve voi relată în viitor și despre alte casuri.*)

Argus.

Apérarea reuniunii de maghiarisare.

În numărul fóiei nóstre de altaeri amă citat ună răspuns dată lui „Kolozsv. Köz.“ de „Sieb. Tageblatt.“ Astădi vomă cita câteva pasaje și din articlul lui „Kolozsv. Közlöny.“ Acestă fóiă are nerușinarea a scrie următoarele:

„Aduarea comitatensă a comitatului Bistrița-Năsăud și-a exprimat în unanimitate părerea de réu pentru înființarea reuniunii maghiare de cultură în Ardél. Așa dară ună comitată întregă se declară dușmană pe față la ceea ce e maghiar. Ce dovedesce acesta? — Dovedesce că maghiarismul de dincoace de muntele Craiului nu e așa de tare și puternic, ca să nu aibă dreptă de a se apéra.“

„În Brașov se unesc școlarii români și sași și după ună plană sistematică surprind pe tinerii maghiari și insultă și se pórta în mod barbar (sic!). Ce ne urată acesta? — Ne arată, că unii părinți români și sași, unii profesori români și sași, sâdescă ură în inima generațiunii nouă; este dér necesar, să purtăm grijă pentru contrabalansă — cu câtă mai din vreme, cu atâtă mai bine.“

*) Vomă primi cu mulțumire întotdeauna informațiunile d-vóstră.
Red.

„În România s'a formată în săptămâna trecută o reuniune, care și-a pus de țință a pregăti lucrările pentru încorporarea Ardélului la România. Ce dovedesce acesta? — Dovedesce, că minte acela, care numesce șovinismul instinctul de viață al manei de Maghiari ardeleni de-a întâmpina întâmplările viitorului.“

„La o petrecere cu joc în Clușiu s'au ridicat, cum se spune, toast pentru înțelegerea între Maghiari și Români. Foile daco-române condamnă pe tostanți. Toți se grăbesc, să se spele în numitele foi, ei nu au trădată cauza românismului, ba au spus-o curat, că și atunci, când ar ști, că numai cu limba maghiară potă ajunge în rai, ar alege cu întreaga biserică gr. or. mai bucurosă iadul.“

„Aceia dară, carî ne dau sărutarea lui Iuda, sunt prin urmare solidari cu presa, ce agită împotriva noastră și ne insultă. Și totă ceră apoi, să ne ne facem datoria impusă de morală în contra celor cu două fețe.“

„Statutele tuturor reuniunilor școlare germane spun chiar în celă dintăiu paragraf, că au de scopă a susține pe Germanii din afară de imperiu pentru germanism și a'i sprijini după puteri în năsuințele lor de-a rămâne și a redeveni Germani.“

„Și nouă ne e permisă aici a casă, să apărăm pe-ai noștri de desnaționalizare, după cum chiar acum ună preotă dovedesce referitor la ținutul Someșului în „Protestans Közlöny“, cum se valachisază locuitorii maghiari reformați, cum din Galambos, Lazar, Rác, Banyass se fac olahi (oláhok)?“

„Statutele „Opincei“ se ocupă într'ună capitulă deosebită cu valachisarea numelor. Reuniunile de soiul „Carpaților“ au luat dispozițiuni să împrăstie medaliele aurite ale lui Horia, Iancu ș. a. „Albina“ — așa se vorbesce — jócă ună Va-banque în contra proprietăților maghiare. Ne aducem aminte de reprezentațiunile teatrale, tendențioase, insultătoare, cu ocaziunea aniversării sâsesci în Sibiu; avem înaintea ochilor cele două verdicte ale juraților din Sibiu...“

„În adevăr e neplăcută, că creatorul lumii a creată deosebiri de rase, de limbă și de religiune. (Vești bine, creatorul lumii a păcătuit amar că n'a creată numai Maghiari. — Red.) Dar să nu desperăm. (Nu, că orice chipă globul unguresc trebuie făcut. — Red.) Avea dreptate Stefan cel sfânt că o țară cu o limbă n'ar fi cea mai bună; căci unde ar rămâne emulațiunea în lucru și bucuria pentru isbendă? (La calendele grecesci de sigur. — Red.)“

„Cineva mi-a declarat, că poporele care se avântăză ar fi bătută pe poporele civilizate astfel, că și-ar fi permisă orice șireteniă, ce se pôte cugeta, în privința morală; poporele sêlbactice nu cunosc datoria cavaleriesmului și umanității în luptă. (Mai mare adevăr n'a vorbită fôia clușiană de când există; admirabilă potrivela pentru șovinistii maghiari. — Red.)“

„Se află între noi unele esistențe, care caută cêrtă, neliniștiți, carî mergă cu nisuințele lor departe, (adece șovinistii maghiari. — Red.), pe acestea trebuie să le facem imposibile prin'o mare și generală solidaritate morală, și de aceea e bună... reuniunea de cultură.“

Din parlamentul român.

În ședința de Marți, a senatului, d. G. Măzescu a adresat guvernului următoarea interpelare relativă la închiderea din partea Austro-Ungariei a granițelor din spre România:

Mesagiul de deschiderea corpurilor legislative pentru anul 1884—85, afirmând reprezentațiunea națională „că ne găsim în raporturile cele mai bune și mai cordiale mai ales cu statele vecine atât mar și câtă și mici,“ și după legea din 2 Mai 1879 asupra responsabilității ministeriale, guvernul fiind dator, sub grea răspundere, de a nu amăgi reprezentațiunea națională asupra afacerilor statului, ca mandatar al națiunii formuleză acestă interpelare în următorul mod:

Considerând axioma de drept public europeană admisă în relațiunile internaționale ale statelor civilizate, că respectul tratatelor și convențiunilor internaționale de orice speciă, este una din bazele necesarii organizațiunii politice și internaționale a întregii omeniri;

Considerând de asemenea axioma de drept internațională că atunci când una din părțile contractante nu-și eșecută angajamentele sale isvorite dintr'ună tratat, partea contractantă lezată are dreptul de a considera delegată de obligațiunile care-i incumbă după tratatul său convențiunea violată de către cealaltă parte contractantă;

Considerând că un „dreptul celui mai tare“ este călăuză raporturilor dintre state, ci sēmțământul de justiție, fără de care, după cum nu pôte fi raportul de persoană la persoană, așa nu pôte fi raportul de stat la stat;

Considerând că guvernul unei țări constituționale nu pôte fără de o espresă autorizare din partea Reprezentațiunii Naționale a împinge sistemul său de descendență către Statele cu care are încheiate convențiuni comerciale până la punctul de a sacrifica în ordinea economică interesele cele mai vitale ale țării, ér în ordinea politica demnitătea chiar a țării;

Considerând că fără de respectul tratatelor și eșecutarea lor cu lealitate nu numai relațiunile de ori-

ce natură dintre popore ar încetă, dar apoi chiar pacea dintre ele ar deveni imposibilă;

Considerând, că precum în ordinea de interese private, așa și în ordinea de interese internaționale există principiul recunoscut de rațiunea universală, că nimeni nu pôte fi judecător în propria sa cauză și să-și facă sieși dreptate.

Am onóre de a interpela pe guvernul regatului României și a-l somă ca să esplice reprezentațiunii naționale:

1. Care sunt cauzele de forță majoră séu de înaltă diplomație, care l'au silit pe el, guvern român, de a nu apéra drepturile țării față cu imperiul auto-ungar din ziua chiar când fruntariile înaltei puteri contractante au fost închise exportului nostru de vite, denunțându pe de-o parte imediată convențiunea comereială, ér pe de alta netolerând obiectele de provenință séu manufactură austriacă séu ungară a se bucura în România de avantajele acordate prin convențiunea ce o avem încheiată cu imperiul vecin?

2. Care sunt cauzele de forță majoră séu de înaltă diplomație, care l'au făcut pe densus, guvern român, a ține în curgere de mai mulți ani pe România în pozițiunea această de umilire națională, mărginindu-se numai la o sterilă corespondință diplomatică, ocașionând astfel prin atitudinea sa enorme pagube comericiului român și proprietății private în chiar unul dintre cele mai însemnate avantaje stipulate espresă prin convențiunea comercială dela Înalta Putere contractantă în favoarea României?

Răspunsul se va dá peste trei zile.

„Națiunea.“

SCRÎ TELEGRAFICE.

(Serv. part. al „Gaz Trans.“)

Pesta, 5 Martiu. — Doi dintre ucigașii d-nei Schmidt deja s'au arestat în Erfurt. Ei au mărturisit crima. Poliția urmărește pe celă d'ală treilea, ală cărui nume se ține secret.

BIBLIOGRAFIA.

Cătră onoratul public român!

Dimitrie Cichindeal, parochul Becicherecului mic și catichet al scóloră preparandiale din Arad, a tipărit în anul 1814 la Buda cartea fabulelor cu învățăturile morale traduse din originalul lui Dositei Obradović, apărut în anul 1788 la Lipsca, în limba sêrbescă. Aceste sunt acele fabule traduse și localitate de Cichindeal, despre care învățatul Heliade a quisă că: „ele potă fi pentru Români pentru totdeauna tablele legii aduse în pustă.“

Importanța și raritatea acestei cărți deoparte câtă și smintele cele multe în traducerea lui Cichindeal, m'au îndemnat ca să dau o nouă traducere, mai corectă, a acestor fabule pline de adevărata filosofie practică, care au contribuit în modul celă mai energic la deșteptarea conștiinței naționale în poporul român. Lipsindu-mi însă mijlocele de a-le tipări și socotind că publicarea lor va aduce nu puțin folos literaturii noastre populare, apeleză la toți cărturarii români, cărora le zace la inimă luminarea poporului și progresul național, în deosebire apeleză la sutele și miile de învățatei ai mei, carî astădi sunt și ei luminătorii poporului, ca să binevoiască a-mi tinde mâna o ajutoră la publicarea acestor fabule clasice.

Rogă dar pe acei On Domni, carî voră binevoi a răspunde la apelul meu, ca să se adreseze cu abonamentele lor celă multă până la Dumineca Tomei, 31 Martie (21 Aprilie a. c.) cătră D-lă Vasile Mangra profesor de teologie în Arad, carele în privirea bătrânelor mele a avută bunătatea a primi îngrijirea pentru tipărirea și edarea cărții.

Cartea, avendă o prefață critică asupra fabulelor cu 160 fabule, între carî șese fabule nouă, care nu se află în colecțiunea lui Cichindeal, va cuprinde celă puțin 20 côle de tipar, și va costa 1 fl. v. a. (3 lei n.) carî însă va trebui a se plăti numai după eșirea cărții de sub tipar, respective la primirea ei.

Colecțiunilor, dela 10 esemplare se dá ună esemplară rabat.

Arad 8/20 Februarie 1885.

Ion Rusu,

parochul Aradului, protop. tit. prof. și director em. la institutul pedagogic teologic din Arad.

(Losurile dela 1864.) — La sortarea dela 2 c. s'au trasă următoarele serii: 23, 98, 191, 514, 519, 563, 714, 791, 843, 919, 955, 1439, 1587, 1588, 1675, 1681, 1727, 1871, 1893, 2230, 2600. 2765, 2777, 2792, 2800, 2984, 3007. Câștigul principal l'a făcută seria 519 Nr. 52.

Editor: Iacob Mureșianu.

Redactor responsabil: Dr. Aurel Mureșianu

Cursul la bursa de Viena din 4 Martie st. n. 1885.

Table with 2 columns listing various financial instruments and their values, such as 'Rentă de aur 4%' and 'Bonuri croato-slavone'.

Bursa de București.

Cota oficială dela 19 Februarie st. v. 1884.

Table with 2 columns listing market data for Bucharest, including 'Renta română (5%)' and 'Banca națională a României'.

Cursul pieței Brașov

din 5 Martie st. n. 1885.

Table with 2 columns listing market prices for Brașov, including 'Bancnote românești' and 'Argint românesc'.

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei“ se pot cumpăra în tutungeria lui I. Gross.

Anunțăm acelor onorați cetitori, cari vor binevoi a se abona la foia noastră de aici încolo, că avem încă în rezervă numeră dela începutul anului 1885 prin urmare pot să aibă colecțiunea completă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Plastru pentru turiști

al lui

L. Luser.

Un mijloc sigur și foarte eficace în contra ochiurilor de găină tari (bătăturilor), așa numita piele tare pe talpa piciorului, în contra negelilor și a tuturor asprimelor pielii. Efectul se garantează.

Depozitul principal:

L. Schwenk's, Apotheke in Meidling bei WIEN.

Se poate căpeta și prin farmacii. Este veritabil numai decât avisul de întrebare precum și fiecare plastru poartă marca fabricii și subscrierea de mai sus; de aceea se se ceară întotdeauna expres: Plastru pentru Turiști de L. Luser.

d. I. Hornung, farmacist. 3-6

Publicațiune!

Ordonându r. u. ministru de agricultură, industrie și comerț alegerea suplimentară a membrilor, ce lipsesc la ambele despărțăminte ale camerei de comerț și industrie din Brașov, și adevă pentru fiecare despărțământ deosebit a câte trei membri interni și a câte trei, suplenții cari se vor alege numai de către, membrii cu dreptul de alegere din Brașov.

Domnii comercianți și industriași îndreptățiți la alegere se învită cu observațiunea, ca fiecare alegător își poată da votul său în persoană verbală sau în scris.

Lista autentică și legală cu numele celor îndreptățiți la alegere se află în cancelaria camerei de comerț și industrie, în casa D-lui de Schobeln, piața Nr. 89, și se poată dăruia luă din ea informațiune până la ziua alegerii în orele de oficiu.

Președ. comis. de alegere Adolf Hesshaimer.

Nr. 2209-1885.

Concurs!

Până la noua organizare a administrațiunii spitalului civil din loc, se escrie prin acesta concurs pentru ocuparea în mod provisoriu postului de administrator în spitalul civil, împreună cu un salariu anual de 300 fl. și locuință naturală.

Concurenții pentru acest post au să documenteze, că posedă cunoștințele școlare, cunoștința celor 3 limbi ale patriei, destoinicia în purtarea socotelor, că au purtare morală și că nu au trecut peste etatea de 40 de ani.

Brașov, 28 Febr. 1885.

Magistratul orașenesc.

Mersul trenurilor

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a călei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with multiple columns showing train schedules and fares for routes like Predeal-Budapesta, Teiuș-Arad-Budapesta, and Arad-Timisoara. Includes columns for train types (accelerated, omnibus) and prices.

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile grose.